

Wstęp

Ostatni w 2018 roku numer „SzPP” poświęcony jest w dużym stopniu dwóm kluczowym obszarom polityki publicznej – wobec osób z niepełnosprawnościami i osób starszych. Obie te dziedziny polityki stoją w obliczu poważnych reform, zarówno na arenie międzynarodowej, jak też w Polsce. Jest to związane przede wszystkim ze zmianami społeczno-demograficznymi i starzeniem się ludności, ale też przemianami w ramach rodziny, wpływającymi na potencjał opiekuńczy i pełnienie ról społecznych, czy zmianami związanymi z podejściem do kwestii definiowania niepełnosprawności.

W bloku poświęconym niepełnosprawności znalazły się trzy artykuły naukowe podchodzące do kwestii niepełnosprawności na różnym poziomie szczegółowości i z różnych perspektyw, choć za każdym razem odwołując się do Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych (KPON). Tekstem dotyczącym kwestii fundamentalnej, od której rozpoczyna się większość dyskusji o niepełnosprawności, jest artykuł Zbigniewa Głęba i Krzysztofa Kurowskiego poświęcony nowemu systemowi orzekania o niepełnosprawności. Autorzy, krytykując obecne rozwiązania, proponują, by nowe podejście opierało się na kryteriach zawartych w KPON. Nowe rozwiązania miałyby wspierać przede wszystkim niezależne życie i godność osoby z niepełnosprawnością, m.in. poprzez wprowadzenie świadczenia kompensacyjnego i renty wspierającej.

Magdalena Kocejko zwraca uwagę na kwestię równie podstawową z perspektywy paradygmatu niepełnosprawności opartego na prawach człowieka i KPON, jaką jest bezpośredni udział środowisk osób z niepełnosprawnościami w działaniach monitorujących i wdrażających KPON. W artykule przeanalizowano, na ile mamy w Polsce rzeczywiście do czynienia z zasadą „nic o nas bez nas” i kto powinien, może, a kto realnie uczestniczy w monitoringu oraz jakie są tego konsekwencje. Jednym z wniosków autorki jest brak uwzględnienia perspektywy interseksjonalnej w prowadzonych działaniach monitoringowych, a tym samym ograniczony udział w dyskursie osób potencjalnie najsłabszych i narażonych na wielokrotne wykluczenie.

Tekst Anny Wróblewskiej poświęcony wdrażaniu art. 24 KPON w obszarze szkolnictwa wyższego można potraktować jako szczegółowe studium przypadku wdrażania konkretnej polityki. Z perspektywy niepełnosprawności jest to też dobry przykład, jak ratyfikacja KPON przekłada się na praktykę legislacyjną, w tym np. w kontekście tworzenia Ustawy 2.0 oraz, co najważniejsze, na życie codzienne studentów z niepełnosprawnościami i ich możliwości zdobycia wyższego wykształcenia.

Tematykę starzenia się poruszają trzy teksty, które pomimo odmiennego charakteru tworzą spójną całość. Artykuł Andrzeja Klimczuka pozwolił na zakreslenie ram teoretycznych oraz omówił istniejący aparat pojęciowy, w tym zagadnienia związane z tłumaczeniem kluczowych terminów z literatury anglojęzycznej na język polski. Za szczególnie przydatne należy uznać syntetyczne zestawienia dokonane przez autora, a poświęcone koncepcjom polityki publicznej wobec starzenia się ludności oraz wybranym teoriom przydatnym do analizy polityki publicznej. Tekst dostarcza narzędzi do analizowania polityki publicznej.

Kolejne dwa artykuły mają wymiar praktyczny i koncentrują się na ocenie istniejących rozwiązań. Zdecydowanie bardziej uniwersalny charakter miała redakcyjna debata, w której wzięli udział zarówno przedstawiciele świata akademickiego, politycznego, jak i przedstawiciele trzeciego sektora. Dyskutowano nad początkami polityki senioralnej w Polsce, rolą samorządów, ale też rynku i partnerstw publiczno-prywatnych. W rozmowie nie zabrakło odniesień do przemian społeczno-gospodarczych, heterogeniczności grupy osób starszych, uwarunkowań aktywności społeczno-zawodowej seniorów czy wreszcie wyzwań i kierunków rozwoju polityki państwa w tym obszarze.

Najbardziej aktualny i jednocześnie najwęższy charakter miała analiza rządowego programu „Polityka społeczna wobec osób starszych 2030. Bezpieczeństwo. Uczestnictwo. Solidarność” przygotowanego przez Komisję Ekspertów ds. Osób Starszych przy Rzeczniku Praw Obywatelskich. Poza bardzo wieloma cennymi spostrzeżeniami i rekomendacjami co do działań o charakterze strategicznym na rzecz osób starszych dokument ten jest też dobrym przykładem krytycznej oceny (braku) myślenia długofalowego czy koordynacji działań rządu. Stanowi zarazem dobre podsumowanie całego bloku tematycznego, od teorii poprzez ogólną ocenę istniejącej praktyki po wskazanie potencjalnej przyczyny wielu problemów w postaci wadliwie skonstruowanej strategii.

Uzupełnieniem bieżącego numeru jest recenzja książki pt. *Polityki publiczne. Wybrane zagadnienia teoretyczne i metodologiczne* pod red. Barbary Szatur-Jaworskiej. Jak pisze Dorota Konopka: „Prezentowana książka bez wątpienia zasługuje na uwagę. Jest cennym głosem w dyskusji co do zasadności wyodrębnienia i rozwijania w Polsce dyscypliny nauki o polityce publicznej. Czytelnik, mając możliwość zapoznania się ze sprzecznymi poglądami, ale ważnymi merytorycznie, ma nieodpartą chęć włączenia się do tego dyskursu”.

Mamy nadzieję, że niniejszy numer „Studiów” spełni podobną rolę i zachęci czytelników do włączenia się do dyskursu, w szczególności w odniesieniu do polityki wobec osób starszych i osób z niepełnosprawnościami.

Paweł Kubicki, Katarzyna Roszewska